

SELETUSKIRI

Vabariigi Valitsuse otsuse juurde

„Eesti seisukohad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi eelnõu kohta direktiivide 2022/2464 (CSRD) ja 2024/1760 (CSDDD) rakendamise tähtaegade muutmiseks (COM(2025) 80 final) ja direktiivi eelnõu kohta direktiivide 2006/43, 2013/34, 2022/2464 ja 2024/1760 sisuliseks muutmiseks (COM(2025) 81 final)“

Sisu:

Euroopa Komisjon algatas 26.02.2025 kestlikkusvaldkorra **nõuete lihtsustamise** eelnõude paketi ehk nn Omnibus I paketi, mille raames lükatakse ettevõtete konkurentsivõime tõstmise nimel edasi ja kolme kestlikkusvaldkorra õigusakti rakendamine ja lihtsustatakse nende sisu. Nende seas lükatakse edasi 13. juunil 2024 vastu võetud **äriühingute kestlikkusvaldkorra hoolsuskohustuse direktiivi** 2024/1760 (CSDDD) rakendamine ja lihtsustatakse selle sisulisi nõudeid. CSDDD direktiiviga seatakse ettevõtetele hoolsuskohustus tagada oma tegevuses inimõiguste ja keskkonna kaitse.

Eesmärk:

- Lükata ühe aasta võrra edasi äriühingute kestlikkusvaldkorra hoolsuskohustuse direktiivi siseriiklikku õigusse ülevõtmise tähtpäev (juuli 2026 asemel uus tähtpäev juuli 2027).
- Lükata edasi hoolsuskohustuse nõuete äriühingutele rakendamise tähtpäev (2028. aastast 2029. aastasse).

Lihtsustada sisuliselt direktiivi nõudeid, sh kitsendada mõistete määratlusi, piirata hoolsuskohustuse teostamise ulatust, ning kaotada liikmesriikide tsiviilvastutuse reeglitesse sekknud EL eriregulatsioon.

Mõjud Eestile:

Halduskoormuse lisandumine ettevõtjatele lükkub edasi. Lisanduv halduskoormus potentsiaalselt väheneb ja direktiivi rakendamisega kaasnev koormav mõju ettevõtetele leeveneb, kui Komisjoni pakutud lihtsustamisetepanekud heakskiidu saavad.

Eesti seisukoht:

Eesti toetab CSDDD ülevõtmise ja rakendamise tähtpäeva edasilükkamist, eelistatult vähemalt kahe aasta võrra. Eesti toetab ettevõtete kestlikkusvaldkorra hoolsuskohustuse nõuete lihtsustamist ja selgemaks muutmist, et hoida selle ülevõtmise ja rakendamisega seotud halduskoormus võimalikult madal nii riigile kui ka ettevõtjatele.

1. Sissejuhatus

Euroopa Komisjon (edaspidi ka *Komisjon*) esitas 2025. aasta 26. veebruaril [Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi eelnõude paketi Omnibus I](#), millega lükatakse edasi kestlikkuse aruandluse ja hoolsuskohustusega seotud direktiivide rakendamise tähtpäevad ning lihtsustatakse direktiivide sisulisi sätteid, et leevendada nende täitmisega kaasnevat halduskoormust. Käesolevad seisukohad on koostatud üksnes [ettevõtete kestlikkusvaldkorra hoolsuskohustuse direktiivi 2024/1760 \(CSDDD\)](#) puudutavate muudatuste kohta eelnõudes:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi **eelnõu COM(2025) 80** direktiivide 2022/2464 ja 2024/1760 rakendamise tähtaegade muutmiseks;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi **eelnõu COM(2025) 81** direktiivide 2006/43, 2013/34, 2022/2464 ja 2024/1760 nõuete muutmiseks seoses kestlikkusaruandluse ning kestlikkuselase hoolsuskohustuse nõuetega.

Käesolevad seisukohad on koostatud **ettevõtete kestlikkuselase hoolsuskohustuse direktiivi 2024/1760 (CSDDD)** puudutavate muudatusettepanekute kohta, mille eesmärk on lükata edasi direktiivi rakendamist ja lihtsustada hoolsuskohustuse nõudeid, vähendades seeläbi ettevõtetele direktiivi täitmisega kaasnevat halduskoormust.

CSDDD võeti vastu 13. juunil 2024. Selle eesmärk on anda panus Euroopa Liidu laiemasse ambitsiooni liikuda säästliku ja kliimanutraalse majanduse suunas, nagu on sätestatud Euroopa rohelises kokkuleppes. See nõuab ettevõtelt, et nad tuvastaksid ja käsitleksid oma tegevustes, tütarettevõtetes ja tegevusahelates esinevaid negatiivseid inimõiguste ja keskkonnavalaseid mõjusid.

CSDDD rakendamine toimub nüüd uutes ja keerulistes oludes. Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu on tõstnud energiahindu ELi ettevõtetes. Pidevalt muutuv geopoliitiline maastik on tekitanud kaubanduspingeid. Mõned suurriigid on lähenenud ettevõtte jätkusuutlikkuse aruandluse ja hoolsuskohustuse nõuete regulatsioonidele erinevalt, mis tekitab küsimusi nende õigusaktide mõju kohta ELi ettevõtete konkurentsivõimele. Liidu võimekust oma väärtusi säilitada ja kaitsta mõjutab muu hulgas selle majanduse võimekus kohaneda ja püsida konkurentsias ka ebastabiilses ning kohati vaenulikus geopoliitilises keskkonnas. Seetõttu on Euroopa Komisjon teinud ettepanekud edasi lükata ja lihtsustada CSDDD rakendamist.

Direktiivi eelnõu vastuvõtmisel direktiivi ülevõtmiseks on vajalik siseriikliku õiguse täiendamine. Seega Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 152¹ lg 1 kohaselt tuleb direktiivi eelnõu seisukohad esitada Riigikogule. Õigusakti vastuvõtmiseks on nõukogus vaja kvalifitseeritud häälteenamust. Subsidiaarsustähtaeg ei ole seletuskirja koostamise ajal veel teada. Direktiivi eelnõu menetlemine toimub Euroopa Liidu nõukogu lihtsustamise eritöörühmas.

Vabariigi Valitsuse otsuse eelnõu ja seletuskirja koostasid Justiits- ja Digiministeeriumi õiguspoliitika osakonna nõunik Kadi Karus (kadi.karus@justdigi.ee), Kliimaministeeriumi rohereformi osakonna nõunik Kadri Koemets (kadri.koemets@kliimaministeerium.ee), välissuhete osakonna nõunik Eliise Merila (eliise.merila@kliimaministeerium.ee) ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi EL ja rahvusvahelise koostöö osakonna nõunik Evelin Tõnisson (evelin.tonisson@mkm.ee).

Valdkonna eest vastutab Justiits- ja Digiministeeriumi õiguspoliitika valdkonna asekanter Heddi Lutterus (heddi.lutterus@justdigi.ee).

2. Direktiivi eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Direktiivi **eelnõu COM (2025) 80** artikliga 2 soovitakse muuta CSDDD rakendamise tähtaega, **lükates ühe aasta võrra edasi CSDDD siseriiklikku õigusse ülevõtmise tähtpäeva**. Kehtiva CSDDD järgi tuleks direktiiv siseriiklikku õigusse üle võtta 26. juuliks 2026, muudatuse järgselt lükkuks ülevõtmise tähtpäev 26. juulile 2027. Sellega koos lükkuks aasta võrra edasi ka hoolsuskohustuse nõuete kavandatud järkjärguline rakendamine ettevõtetele, mis toimuks vastavalt aastatel 2028 ja 2029.

Direktiivi **eelnõuga COM (2025) 81** kavandatakse CSDDD nõuetes järgmisi muudatusi:

- 1) eelnõu artikkel 4 (3) – **laiendada täielikule ühtlustamisele** (*maximum harmonisation*) kuuluvate nõuete ringi. Ühtlustamisele kuuluks seejärel kontserni tasandil hoolsuskohustuse täitmise toetamise (CSDDD artikkel 6) ja teavitamise ning kaebuse esitamise korra nõuded (CSDDD artikkel 14);
- 2) eelnõu artikkel 4 (4)(a) ja (b) – **piirata kohustust hinnata põhjalikult oma äripartnerite protsesside potentsiaalseid riske, see kohustus kehtiks üksnes tegevuste ahelasse kuuluvate otseste äripartnerite suhtes** (CSDDD artikkel 8 (b)). Senine nõue näeb ette kõikide tegevusahelasse jäävate (st otseste ja kaudsete) äripartnerite hindamist. Muudatus tähendab, et tegevuste ahelasse jäävate kaudsete äripartnerite puhul kohustub ettevõtja põhjaliku hindamise läbi viima üksnes siis, kui tal on usutavat infot võimalike kahjulike mõjude esinemise kohta nende tegevuses. Selline muudatus vähendaks hoolsuskohustusega ettevõtte halduskoormust mh ka selle kaudu, et paneb kaudsetele äripartneritele (kelleks sageli on väikese või keskmisega suurused ettevõtted) rohkem vastutust oma tegevuses juba omal algatusel vastutustundliku ettevõtluse suuniseid järgida.
- 3) eelnõu artikkel 4 (4)(d) – **piirata info hulka, mida hoolsuskohustusega ettevõttel on õigus oma äripartneritelt kahjulike mõjude kaardistamise käigus küsida**. Senine päritava info ulatus ei olnud selgelt piiritletud. Muudatusega lisatakse CSDDD artiklisse 8 juurde lõige 5, mille kohaselt jääks ettevõttele õigus küsida äripartneritelt vaid seda teavet, mis on loetletud kestlikkuse aruandluse direktiivi 2022/2464 ([CSRD](#)) artiklis 29a;
- 4) eelnõu artikkel 4 (5) ja (6) – **eemaldada kohustus rakendada kahjuliku tegevusega äripartneri suhtes nn viimase abinõuna ärisuhte lõpetamise meetet** (CSDDD artikkel 10 (6) ja 11 (7)). See meede on praegu mõeldud rakendamiseks siis, kui ükski muu hoolsuskohustuse meede ei ole mõju avaldanud ning äripartneri tegevusest tekkiv kahju on tõsine. Meetme kaotamine võib Komisjoni hinnangul vähendada halduskoormust olukorras, kus on teada, et äripartner oma kahjuliku mõju lõpuks maandab, sest siis saab jätta ärisuhte puutumata ja kaob vajadus hakata vahepealseks ajaks (kuni kahjuliku mõju kõrvaldamiseni) otsima alternatiivseid tarnijad;
- 5) eelnõu artikkel 4 (2) ja (7) – **lihtsustada „huvirühmade“ mõistet** (CSDDD artikkel 3 (1)), **mille alla jäävad kuuluma töötajad, nende esindajad ja isikud ning kogukonnad, kelle huve või õigusi ettevõtte tegevus vahetult/otseselt rikub**. Senine mõiste on oluliselt laiem ja see muudab võimalike kahju kannatajate ringi prognoosimatult laiaks, muudetud sõnastus piiritleb huvirühmade koosseisu selgemalt. Muudatuse raames lisatakse direktiivi ka selgitav täiendus, et ettevõtted peavad kaasama üksnes need huvigrupid, kes on konkreetsetes etapis asjakohased, st puudub kohustus kaasata igal ajal kõikmõeldavaid huvigruppe (CSDD artikkel 13 (3));
- 6) eelnõu artikkel 4 (8) – **muuta hoolsuskohustuse täitmise hindamise ning protsesside uuendamise sagedust iga-aastane kohustus muutuks iga viie aasta tagant täidetavaks kohustuseks** (CSDDD artikkel 15). Siiski tuleb meetmed ja protsessid ka vahepealsel ajal viivitamata üle hinnata siis, kui ettevõtte tegevuses toimuvad olulised muudatused; KLIMi jaoks küsitav, et miks just 5 aastat.

- 7) eelnõu artikkel 4 (1) – **kaotada kohustus täita** (*to put into effect*) **kliimamuutuste leevendamise üleminekukava** (CSDDD artikkel 22 (1)). Senine sõnastus kohustab otsesõnu ettevõtet seda kava vastu võtma ja täitma. Muudatusega säiliks kohustus see plaan vastu võtta, kuid täitmise kohustuse asemel sõnastatakse sättes kohustus näha kavas ette konkreetsed rakendamistegevused (sarnaselt CSRD sõnastusega);
- 8) eelnõu artikkel 4 (11) – **eemaldada rikkumiste eest määratavate rahaliste karistuste 5%-line ülemmäär** (CSDDD artikkel 27 (4)). Selle asemel sätestatakse, et Euroopa Komisjon koostab juhise, mis aitaks liikmesriikide järelevalveasutustel direktiivi põhimõtetele vastavaid karistusi määrata;
- 9) eelnõu artikkel 4 (12) – **eemaldada EL tasandi tsiviilvastutuse eriregulatsioon** (CSDDD artikkel 29). Senine eriregulatsioon oleks ülimuslik liikmesriigi enda tsiviilõiguse ees. Muudatusega kohalduks rikkumise ja kahju tekitamise korral siiski liikmesriigi siseriiklik tsiviilõigus. Lisaks eemaldatakse kollektiivhagide esitamise võimalus (CSDDD artikkel 29 (3) (d)) ja säte, mis muudaks CSDDD tsiviilvastutuse normide kohaldamise kohustuslikuks siis, kui liikmesriigi õigus kahjunõudele ei kohaldu (CSDDD artikkel 29 (7));
- 10) eelnõu artikkel 4 (13) – **eemaldada klausel, mille kohaselt kohustub Euroopa Komisjon enne juulit 2026 esitama aruande vajaduse kohta kehtestada täiendavad hoolsuskohustuse nõuded finantsettevõtjatele** (CSDDD artikkel 36 (1)). Konkreetse tähtajaga klausli eemaldamine ei välista Komisjoni õigust vajadusel täiendava regulatsiooni ettepanek teha, kuid CSDDDst kaob otsene tähtajaline kohustus selleks.

3. Euroopa Liidu asja vastavus pädevuse andmise, subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtetele

3.1. Õiguslik alus

Direktiivi õiguslikuks aluseks on valitud ELi toimimise lepingu (edaspidi ka ELTL) artiklid 50 ja 114. Mõlema artikli suhtes kohaldatakse seadusandlikku tavamenetlust.

ELi toimimise lepingu artikkel 50 on erinorm, mille alusel võetakse meetmeid asutamisvabaduse saavutamiseks. CSDDD esialgse algatusega kavandatud meetmetest kuulusid selle õigusliku aluse alla äriühingute üldjuhtimist puudutavad meetmed. Kuna Omnibus I eelnõu ei käsitle CSDDD osas enam otseselt ühinguõiguslikke küsimusi, siis ei ole ELTL artikkel 50 CSDDD osas asjakohane õiguslik alus.

ELi toimimise lepingu artikliga 114 on ette nähtud võimalus võtta liikmesriikides nii õigus- kui ka haldusnormide ühtlustamiseks meetmeid, mille eesmärk on siseturu rajamine ja selle toimimine. Liidu seadusandja võib tugineda ELi toimimise lepingu artiklile 114 eelkõige siis, kui liikmesriikide õigusnormide erinevused takistavad põhivabaduste kasutamist või tekitavad konkurentsimoonutusi ja mõjutavad seega otseselt siseturu toimimist.

3.2. Subsidiaarsus

Euroopa Liidu lepingu artikli 5 lõikes 3 sätestatud subsidiaarsuse põhimõtte kohaselt tuleks ELi tasandil meetmeid võtta üksnes juhul, kui liikmesriigid üksi ei suuda kavandatud eesmäärke piisaval määral saavutada ning seetõttu on neid kavandatava meetme ulatuse või toime tõttu parem saavutada ELi tasandil. Peale selle peavad konkreetse meetme laad ja tugevus olema vastavuses tuvastatud probleemiga.

CSDDD tagab nn ühtse mänguväljaku kogu Euroopa Liidus, ühtlustades ettevõtte jätkusuutlikkuse hoolsusnõuete reegleid liikmesriikide tasandil kehtivate erinevate hoolsusnõuete seadusandluse taustal. Nõustume Komisjoni subsidiaarsuse analüüsiga, mille kohaselt CSDDD reegleid ei saa lihtsustada ja sujuvamaks muuta üksnes liikmesriikide tasandil (nt rakendamistegevuste kaudu). Seetõttu on vajalik astuda samme EL tasandil ja muuta juba kehtestatud EL nõuete sisu.

3.3. Proportsionaalsus

Euroopa Liidu lepingu artikli 5 lõikes 4 sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt peavad konkreetse meetme laad ja tugevus olema vastavuses tuvastatud probleemiga.

Algatuse kohaselt on eelnõude muudatused suunatud ettevõtete kestlikkusalaste kohustuste lihtsustamisele ja korrastamisele, ilma et see kahjustaks direktiivi eesmärke ja EL-i jätkusuutlikkuse raamistikku. Teisisõnu muudetakse CSDDD sisu proportsionaalsemaks. Algatuse aluseks olev poliitiline eesmärk on suunatud direktiivi proportsionaalsemaks muutmisele, arvestades mõnede sidusrühmade seisukohti, kes leiavad, et kehtiv CSDDD seab ettevõtetele liiga suure koormuse. Nõustume Komisjoniga, et Omnibus I eelnõu, kuhu on koondatud kõikide sama valdkonna õigusaktide lihtsustamise ettepnekud, on hetkel sobivaim formaat kehtivate direktiivide muutmiseks.

4. Esialgse mõjude analüüsi kokkuvõte

4.1. Mõju majandusele

Kuigi esmase analüüsi põhjal võib Omnibus I paketi esitatud lihtsustamisetepanekute mõju majandusele hinnata positiivseks, tuleb siiski arvestada, et hoolsuskohustuse täitmisega kaasneb mitmeid mõjusid, mis võivad oluliselt suurendada ettevõtjate halduskoormust ja tekitada lisakulusid. See omakorda mõjutab oluliselt äriühingute konkurentsivõimet võrreldes välismaiste ja ka EL-i väliste ettevõtjatega. Liiga suur andmete kogumise, analüüsimise ja esitamise maht on selles valdkonnas kehtiva EL regulatsiooni suureks probleemiks. Ettevõtjatele niivõrd suure halduskoormuse panemine võib minna vastuollu seatud kestlikkuse eesmärgiga. Kui ettevõtja peab kulutama väga suure osa ressursist andmete kogumisele ning hindamisele ja raportite koostamisele, jääb selle võrra vähem ressursi innovatsiooni, tõhususe tõstmisele ja igapäevasesse põhitegevusse panustamiseks, ja see võib pikas perspektiivis kestlikkusele negatiivselt mõjuda.

4.2. Mõju keskkonnale

Äriühingute kestlikkusalase hoolsuskohustuse direktiiviga kaasneb üldine positiivne mõju keskkonnale. Kui keskkonnahoidlikkus on osa organisatsiooni juhtimise aluspõhimõtetest, seda mõõdetakse ja seiratakse sarnaselt majandus- ja finantsnäitajatega, on võimalik roheüleminekut majanduses ellu viia, mõõta ja initsieerida ning vältida rohepesu ja ebavõrdset konkurentsi. Omnibus I muudatustega kaasnevad lihtsustused vähendavad tegevuste ahela ja huvirühmade piiritlemise kaudu ka ettevõtete hulka, keda direktiiv puudutab ning seeläbi positiivne mõju keskkonnahoiule väheneb. Samas on ettevõtetel juba kohustus tagada Euroopa Liidu õigusaktidele vastavus, mis reguleerib rangelt ka keskkonnamõju ning on suunatud negatiivse keskkonnamõju vähendamisele ning ennetamisele. Hetkel puudutab CSDDD kohustus väikest arvu ettevõtteid Eestis (potentsiaalselt ca 20 ettevõtet). Väikese ja keskmise suurusega ettevõtjad (edaspidi ka VKE) on direktiivi kohaldamisalast väljas, kuid direktiivi nõuded mõjutavad osaliselt ka neid VKE-sid, kes on ärisuhetes direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate äriühingutega. Hoolsuskohustusega suurtel ettevõtetel on kohustus nõuda oma tegevuste ahelas osalevatelt lepingupartneritelt CSDDD-s sätestatud hoolsuskohustusega seotud käitumisjuhiste

ja ennetusmeetmete rakendamist. Rahvusvahelise uuringu¹ põhjal on hinnatud suurettevõtete ja VKE vaheliste suhete ulatust, mis aitab mõista CSDDD-st tuleneva mõju ulatust. Uuringu järgi müüvad VKE-d ca 25% oma toodetest või teenustest suurettevõtetele ja ise ostavad suurtelt ettevõtetelt kaupu ja teenuseid ca 12% ulatuses. Lihtsustamise peamine eesmärk on vähendada ettevõtete halduskoormust ning seeläbi suurendada ettevõtete konkurentsivõimet. Direktiivi nõuetega mõjutatavate ettevõtete arv mõjutab otseselt ka muudatuse mõju keskkonnale, kuid see ei välista ettevõtete võimalust vabatahtlikult panustada ja investeerida kestlikkusega seotud projektidesse.

4.3. Mõju põhiõigustele

CSDDD-ga kavandatavate meetmete üks eesmärk on tagada inimõiguste järgimine äriühingute tegevus- ja tootmisprotsessides. EL-ülene ühtne regulatsioon on mõeldud vähendada kestlikkusala nõuete killustatust ning peaks ühtlustama inimõiguste tagamisele suunatud standardeid EL ja mitte-EL riikide äriühingute ning ka kolmandate riikide äriühingute jaoks. Omnibus I paketiga kavandatavad muudatused lükkavad selle regulatsiooni rakendamise edasi ning leevendavad hoolsuskohustuse sisulisi nõudeid, et vähendada ettevõtetele CSDDD rakendamisega kaasnevat halduskoormust. Lihtsustamise mõju hindamisel põhiõigustele tuleb siiski arvestada, et regulatsiooni vastuolulisuse tõttu ei olnud CSDDD globaalne mõju inimõigustele üheselt selge ka CSDDD algse teksti puhul.

Euroopa Komisjon on algse CSDDD koostamise käigus hinnanud, et ühiste standardite järgimine nii ELi kodanike kui ka kolmandate riikide kodanike, sh töötajate, inimõiguste teostamisele ja kaitsele positiivselt. Inimõiguste alase hoolsuskohustuse kohustuslik täitmine peaks mh tagama töötajatele ohutumad ja paremad töötingimused ning peaks vähendama nii orjatöö kui lapstööjõu rakendamist. Eeldatakse, et nõuete rakendamise kaudu tõuseb teadlikkus inimõiguste ja keskkonna kaitsest kolmandates riikides. Samas leitakse, et on oht, et ELi ettevõtjad võivad inimõiguste ja keskkonnakaitse alase hoolsuskohustuse tõttu maandada riske selle kaudu, et nad väldivad kolmandates, eelkõige arenguriikides asuvate tarnijate ja tootjate kaasamist oma väärtusahelatesse. Seda arvestades tuleb tõdeda, et võimalik positiivne mõju põhiõigustele lükkub eelnõuga COM (2025) 80 edasi ja eelnõu COM (2025) 81 sisuline mõju põhiõigustele ei ole selge.

5. Valitsuse seisukohad ja nende selgitus

5.1. Eesti teeb ettepaneku muuta kestlikkusala hoolsuskohustuse nõuete rakendamine vabatahtlikuks.

Selgitus: arvestades kaasaja kiiresti muutuvat majandus- ja julgeolekukeskkonda, on kestlikkusnõuete rakendamisel oluline säilitada teatud paindlikkus mitte ainult Eesti äriühingutele, vaid ka kogu Euroopa ettevõtjatele. Regulatiivse paindlikkuse kõrval ei tohi unustada, et kestlikkuse, sh kestlikkusala hoolsuskohustuse meetmete eesmärk on suunata ettevõtjaid tegema lühiajalist kasu toovate otsuste asemel enam kestlikumaid äriotsuseid. Kestlike põhimõtete rakendamist ei määra üksnes erinevate lepete ja regulatsioonide kehtestamine, vaid ka ühiskondlike ootuste muutumine ja inimestele vahetult tuntavad äärmuslikud kliimamuutused.

Kestlikkuse põhiprintsiibid on tänapäevases äritegevuses loomulikud ja kindlasti ka vajalikud, kuid neid võib järgida ka vabatahtlikult ning jätkusuutlikule tegevusele orienteeritud ettevõtjad

---

¹ [EFRAG's Cover Letter and Cost Benefit Analysis on VSME.pdf](#)

seda ka teevad. Praktikas väljendub see näiteks kontsernide või ühingute siseste eetikakoodeksite ja jätkusuutlikkuse reeglite koostamises, läbipaistavate ja mittediskrimineerivate palgasüsteemide loomises, samuti tehakse vabatahtlikke sisekontrolli ja auditeid, analüüsitakse süstemaatiliselt ettevõtte kõige olulisemaid näitajaid. Tark ettevõtja kaardistab vabatahtlikult kõige suuremad riskid ning töötab välja nende maandamise plaanid sõltumata sellest, kas selleks kehtib seaduse tasandil kohustus või mitte. Teada on, et ka finantsvaldkonna regulatsioonid piiravad juba praegu selliste majandustegevuste toetamist, mis ei vasta rohe- ja kestlikkuse põhimõtetele. See kõik on ajendanud paljude sektorite ettevõtjaid juba mitmeid aastaid omal algatusel enda tegevusi ja tootmisi tõhusamaks, säästlikumaks ja läbimõeldumaks muutma. Kõik see on osa igapäevasest jätkusuutlikust juhtimisest, ehkki seda ei tehta päris nii suures mahus nagu CSDDD regulatsioon ette näeb ning seda kõike ei kajastata eraldi raportina.

Kestlikkuse valdkonnas täna kehtiva EL regulatsiooni suurimaks probleemiks peavad ettevõtjad just liiga suurt andmete kogumise, analüüsimise/mõõtmise ja raporteerimise mahtu. Kõikide nende normide eesmärk ise on vaieldamatult õige, ehkki kehtiv regulatsioon sisaldab palju nn kabinetis välja töötatud lahendusi, mis ei arvesta päris elu. Ettevõtjatele niivõrd suure halduskoormuse panemine töötab samal ajal kestlikkuse eesmärgi täitmisele vastu ning põrkub tugevalt kogu jätkusuutlikkuse põhimõttega. Kui ettevõtja peab kulutama väga suure osa ressursist andmete kogumisele, mõõtmisele, hindamisele ja raportite koostamisele, jääb selle võrra vähem ressursi innovatsiooni, efektiivsuse tõstmisesse ja igapäevasesse põhitegevusse panustamiseks. See võib pikas perspektiivis jätkusuutlikkusele väga negatiivselt mõjuda.

Euroopa Komisjoni poolt läbiviidud uuringu järgi olid vastutustundliku ettevõtluse printsiipidesse vähem investeerinud ettevõtted ka näiteks COVID-19 kriisi poolt põhjustatud majandusšokile vähem vastupidavad. Arvukad uuringud on näidanud, et kestlikkuse aspektid mõjutavad ettevõtteid eksistentsiaalsel tasemel ning kestlikkusalaste riskide puudulik analüüs võib kahjustada ettevõtte võimet luua aktsionäridele väärtust ka pikemas perspektiivis.² Need asjaolud on juba ajendanud suuri ettevõtteid tänaseks astuma samme, et oma tegevus muuta jätkusuutlikumaks.

Leiame, et CSDDD sätestamine ettevõtetele kohustusliku hoolsuskohustusena ei taga tingimata hüppelist edasiminekut juba toimuvates kestlike põhimõtete rakendamise arengutes. CSDDD problemaatilist sisu arvestades on väga tõenäoline, et kohustusliku regulatsiooni lisandumisel kasvab üksnes riikide ja ettevõtete halduskoormus, kuid tegelik mõju kestliku äritegevuse edendamisel jääb tagasihoidlikuks. Rahvusvahelises mõõtmises on ettevõtjatele juba varem koostatud juhiseid kestlikuks majandustegevuseks. Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon OECD on loonud suunised rahvusvahelistele ettevõtjatele, mis annab äriühingutele kestlikkusalaste hoolsusmeetmete osas asjakohase rahvusvahelise raamistiku ja selge toimumisjuhise³. Sarnaseid äritegevusele suunatud juhiseid (UN Guiding Principles on Business and Human Rights – UNGP) on kehtestanud ka Ühinenud Rahvaste Organisatsioon⁴. Kui

² <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e47928a2-d20b-11ea-adf7-01aa75ed71a1/language-en>

³ OECD suunised hargmaistele ettevõtjatele (2011. aasta ajakohastatud versioon), kättesaadavad aadressil <https://doi.org/10.1787/9789264115415-en>, koos soovitusetega vastutustundliku äritegevuse kohta, samuti OECD hoolsuskohustuse suunised vastutustundliku äritegevuse kohta (2018) ja OECD valdkondlikud suunised, kättesaadavad aadressil <https://mneguidelines.oecd.org/mneguidelines/>.

⁴ Ühinenud Rahvaste Organisatsioon, Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations ‘Protect, Respect and Remedy’ Framework“ (Äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtted: ÜRO raamistiku „Kaitsta, austada ja heastada“ elluviimine) (2011), kättesaadav aadressil https://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf

ettevõtetel on vajadust oma tegevust ja protsesse jätkusuutlikuks vormida, on selleks vajalikud meetmed nende kasutuses juba olemas.

Tuleb mõnda, et ettevõtete valikud kestlikkuse ja jätkusuutlikkuse suunas ei ole ülemaailmne trend ja on palju piirkondi, kus nii keskkonna kui ka inimõiguste rikkumine ettevõtete tootmis- ja tarneahelates on jätkuvalt suur probleem. Siiski tuleb arvestada, et CSDDD kehtestamine ei ulatu ülemaailmsete inimõiguste ning keskkonna alaste probleemide lahendamiseni, vaid kohalduks eeskätt EL piires, kus ettevõtted aga juba niigi oma tegevusi üha teadlikumalt kestlikumaks kohandavad. Globaalsel tasandil hoitakse ja edendatakse eelkõige vabatahtlikkusel põhinevat kestlikkuse põhimõtete rakendamist (OECD ja ÜRO juhised) ja vähemalt OECD puhul on valdkonn eksperdid märkinud, et kestlikkuse põhimõtete rakendamise teemat hoitakse aktiivselt fookuses.

5.2. Kui vabatahtlikuks muutmine piisavat toetust ei leia, siis toetab Eesti äriühingute kestlikkuselase hoolsuskohustuse direktiivi siseriiklikku õigusse ülevõtmise ja hoolsuskohustuse nõuete ettevõtetele rakendamise tähtpäevade edasilükkamist, eelistatult vähemalt kahe aasta võrra.

Selgitus: CSDDD jõustus 24. juulil 2024 ja liikmesriikidele tekkis kohustus võtta direktiiv siseriiklikku õigusse üle 26. juuliks 2026. Eesti jäi direktiivi vastuvõtmisel erapooletuks (tähendab sisuliselt vastuhäält), sest vaatamata paljudele muudatustele veel vahetult enne lõpphääletust (eesmärgiga saada kokku vajalik hulk poolthääli) ei saanud direktiivis lahendust olulised probleemid, mida Eesti nägi direktiivi rakendamise oluliste takistustena. Selleks oli tsiviilvastutuse jaoks EL-ülese eriregulatsiooni loomine ning direktiivi lisades kirjeldatud loetelu alusel hoolsuskohustuse sisustamine, mida Eesti hinnangul ei ole võimalik liikmesriikides arusaadavalt ja ühetaoliselt teha. Seda arvestades ei pidanud Eesti võimalikuks toetada direktiivi, mille rakendamine äärmiselt keeruliseks ja koormavaks nii ettevõtetele, riigiasutustele kui ka kohtutele. CSDDD ülevõtmise ja rakendamise tähtpäevade edasilükkamine võimaldaks liikmesriikidel, sh Eestil keskenduda praegusel hetkel kogu Euroopa ees seisvatele kriitilistele väljakutsetele ja samas Euroopa Komisjonil CSDDD sisu veelkord üle vaadata.

Ettevõtete hoolsuskohustust ei ole Eesti õiguses sellisel kujul varem kehtestatud, mistõttu direktiivi ülevõtmine toob tõenäoliselt kaasa olulisi muudatusi siseriiklikus õiguses. Direktiivi ülevõtmiseks vajaliku õigusliku raamistiku väljatöötamine ja rakendamise ettevalmistamine on ajamahukas. Siseriiklike protsesside kohaselt peavad direktiivi tähtaegseks ülevõtmiseks vajalikud eelnõud olema Vabariigi Valitsuse poolt heaks kiidetud ja Riigikokku esitatud 6 kuud enne direktiivi ülevõtmise tähtaega. Pingeline geopoliitiline seis ja riigieelarve määravad praegusel hetkel tugevalt ka Eesti riigisiseseid prioriteetseid valdkondi. Reguleerimise vähendamine on Eesti valitsuskoalitsiooni üks olulisemaid eesmärke⁵. Eesti ei pea võimalikuks keskenduda sellises olukorras esmajärjekorras tegevustele või regulatsioonide kehtestamisele, mille mõju on küsitav, kuid mis toovad kaasa ettevõtete ja riigi halduskoormuse ning kulude kasvu.

Eesti toetab direktiivi ülevõtmise ja ettevõtetele kohaldamise tähtpäeva edasilükkamist vähemalt kahe aasta võrra. Kuigi direktiivi muudatused on positiivsed ja väga tervitatavad ning on mõistetav, et praeguses olukorras on Euroopale väga vajalik need võimalikult kiiresti kehtestada, tasuks kaaluda, kas õiguskindluse ja -selguse mõttes ei oleks mõistlik tähtaegu

---

⁵ [Koalitsioonilepe 2024-2027 | Eesti Vabariigi Valitsus](#)

planeeritust veelgi pikemalt edasi lükata. Seda eelkõige praeguse ebaselge olukorra tõttu, kus ei saa välistada, et juba poole aasta pärast võib selguda, et tegelikult oleks võinud CSDDD rakendamise tähtaegu rohkem edasi lükata. Euroopa riikide ja eriti Eesti prioriteetide seas ei ole lähikuudel ja -aastatel mitte CSDDD rakendamine, vaid suur hulk ressursse tuleb suunata oma kaitsevõime suurendamisele ja julgeoleku kindlustamisele. Ameerika Ühendriikide julgeolekualase tegevuse taandumise jätkumisel muutub ressursside kasutamise hoolikas valimine Euroopa liikmesriikidele üha olulisemaks ja CSDDD rakendamisega kaasnev paratamatult prioriteetide mõttes taandub. Sellises olukorras veel kord CSDDD rakendamise tähtaegade edasilükkamist planeerida tähendaks samas, et piisavalt kohusetundlikud ettevõtjad on vähemalt osa ettevalmistustest tõenäoliselt juba ära teinud ning pidev muudatuste tegemine teeb majanduskeskkonna ka põhjendamatult ebaselgeks. Seda arvestades on Eesti seisukohal, et CSDDD ülevõtmise ja rakendamisega seotud tähtpäevade puhul tuleks kaaluda nende edasilükkamist veelgi pikemalt, vähemalt kahe aasta võrra.

Omnibus I paketi raames on Euroopa Komisjon teinud lisaks direktiivi ülevõtmise ja ettevõtetele rakendamise tähtpäevade edasilükkamise ettepanekule ka mitmed CSDDD sätete sisulise muutmise ettepanekud. Sisuliste muudatusettepanekute hulgas on ka tsiviilvastutuse eriregulatsioonist loobumine, mis võib osaliselt lahendada Eesti jaoks ühe olulise murekoha direktiivi rakendamisel. Direktiivi ülevõtmise ja rakendamise kuupäevade pikem edasilükkamine jätkaks aega tegeleda veelgi põhjalikumalt CSDDD sätete sisulise lihtsustamisega või ka hindamisega, kas CSDDD regulatsiooni järele praegusel kujul on päriselt vajadust.

5.3. Eesti toetab hoolsuskohustuse nõuete ja sisu lihtsustamist, sh olemasolevate andmeplatvormide ja andmete koosvõime maksimaalse ärakasutamise kaudu. Peame oluliseks, et lihtsustamisel oleks tegelik mõju ettevõtetele osaks saava halduskoormuse vähenemisele.

Selgitus: oluline on, et hoolsuskohustuse nõuetekohane täitmine ei tooks kaasa põhjendamatut lisakulu ja halduskoormuse kasvu riigiasutustele ja ettevõtjatele, eriti väikese ja keskmise suurusega äriühingutele, kes jäävad tegevuste ahelates osalemise tõttu direktiivi mõjualasse. Oleme seisukohal, et kõikide uute kohustuste rakendamine peab olema proportsionaalne ja realistlik, võttes arvesse nii Eesti ettevõtluskeskkonna eripärasid kui ka Euroopa Liidu kehtivaid teisi regulatsioone. Eestile on CSDDD menetlemise käigus läbivalt olnud oluline, et direktiiviga äriühingutele seatav hoolsuskohustus oleks olemuselt arusaadav ja selgepiiriline.

Lihtsustamise käigus tuleks enam analüüsida, kas ettevõtjatel on võimalik hoolsuskohustuse ja aruandluste nõudeid täita andmepõhiselt, ning töötada välja selged ja rakendatavad süsteemid andmekorjeks ning analüüsiks. Alternatiivsete lahenduste ja võimalike lihtsustustena peab Eesti oluliseks pidevat dialoogi ettevõtjatega ning olemasolevate andmeplatvormide ja andmete koosvõime maksimaalset kasutamist, et vähendada aruandluskoormust. Leiame, et aruandluse puhul tuleb lähtuda andmete ühekordse küsimise põhimõttest, tagades nende taas- ja ristkasutamise.

Esitatud CSDDD muudatusettepanekute puhul on oluline üldisemalt hinnata, kas neil on ka sisuline lihtsustav ja halduskoormust vähendav mõju. Mitte kõik Komisjoni esitatud lihtsustamisele suunatud ettepanekud ei näi omavat tegelikku leevendavat mõju halduskoormusele. Näiteks saab tuua tarneahela (CSDDD kontekstis mõistena tegevuste ahel) hindamise sageduse ja ulatuse muutmise:

- Tegevuste ahelasse kuuluvate ettevõtete hindamise sagedus lõdveneb (iga-aastaselt kohustuselt iga viie aasta järel tekkiva kohustuseni) ning jääb kohustus keskenduda ainult otsestele äripartneritele, kui riskianalüüs ei näita laiemat tegevuste ahela ulatuses olulisi riske.
- Samas nõuab CSDDD endiselt hoolsuskohustuse täitmist kogu tegevuste ahela ulatuses juhul, kui ettevõtte saab usaldusväärset infot seal esinevate kahjulike mõjude kohta. Ei ole selge, kuidas hinnata sellise usaldusväärse info olemasolu ja piisavust. Potentsiaalselt peitub siin lisakoormus ettevõtetele, kellel puudub ligipääs detailsetele andmetele oma tegevuste ahelasse jäävate ettevõtete kohta.
- Kokkuvõttes peaks sageduse muutmine leevendama ettevõtjate halduskoormust hoolsuskohustuse nõude täitmisel, kuid kuna püsima jääb kohustus reageerida igal ajahetkel ka kogu tegevuste ahelas ilmnevale kahjulikule mõjule, siis on muudatuse tegelik leevendav mõju küsitav.

Eesti ei välista vajadust täiendavalt analüüsida, millist lisandväärtust lihtsustatud CSDDD rakendamine ettevõtjatele tegelikult pakub.

5.4. Eesti saab toetada hoolsuskohustuse täitmiseks vajalike ühtsete nõuete kehtestamist nagu kontserni tasandil hoolsuskohustuse täitmise toetamise ja teavitamise ning kaebuse esitamise korra nõuded, kui need aitavad liiduüleselt tegutsevale ettevõtjale tagada õiguskindlust.

Selgitus: muudatusettepanekuga ühtlustatakse kontserni tasandil hoolsuskohustuse täitmise toetamise (CSDDD artikkel 6) ning teavitamise ja kaebuse esitamise korra nõuded (CSDDD artikkel 14).

CSDDD nõuete ühtlustamise eesmärk on hoida ära nende hoolsuskohustuse nõuete killustumist liidu tasandil. Komisjon loodab seeläbi tagada ettevõtete jaoks paremat õiguskindlust ning hoida ära liikmesriikides kehtestatud erinevatest nõuetest tulenevat tarbetut halduskoormust. Eesti ei ole muudatusettepanekule vastu. Võib nõustuda, et hoolsuskohustuse keskmeks olevate nõuete ühetaoline ülevõtmine muudab CSDDD nõuded liiduüleselt tegutsevate ettevõtete jaoks selgemaks ja õiguskindlamaks. Teisalt ei ole selle muudatusettepaneku tegelik halduskoormust leevendav mõju siiski selgelt mõistetav.

5.5. Toetame Euroopa Komisjoni muudatusettepanekut, mille kohaselt hoolsuskohustuse ulatus piirdub eelkõige ettevõtte tegevuste ahelasse kuuluvate otseste äripartnerite protsesside ja riskide hindamisega.

Selgitus: kehtiva nõude kohaselt peab ettevõtja hindama kõikide tegevusahelasse jäävate ettevõtjate protsessides esinevaid riske, sh ka kaudseid äripartnereid. See on ettevõtjate jaoks äärmiselt koormav ja ebamõistlik ning praktikas ka raskesti teostatav. Eesti on ka varasemalt väljendanud seisukohta, et kontrollikohustuse kehtestamine äriühingutele kogu oma tegevuste ahela ulatuses ei ole proportsionaalne, mh sest äriühingu reaalsed võimalused sisulise kontrolli läbiviimiseks terve ahela lõikes on piiratud. See võib tekitada olukorra, kus hoolsuskohustuse täitmist tõendatakse ja kontrollitakse üksnes dokumentide põhjal ning see ei motiveeri äriühinguid reaalselt kestlikkusala eesmärkide ja hoolsuskohustusega oma tegevuses arvestama. Niisugusel juhul ei teki EL-i ja liikmesriikide tasandil ka mingit adekvaatset ülevaadet hoolsuskohustuse täitmisest ja selle mõjudest.

Hoolsuskohustuse ulatuse piiramine on tervitatav ka seetõttu, et teadaolevalt ei ole ettevõtjatel andmepõhiseid lahendusi tegevuste ahelasse kuuluvate ettevõtete andmete kontrollimiseks, mistõttu tuleks näiteks teostada paikvaatlusi jms. Väärtusahela andmete kogumine ja kontrollimine on ka suurettevõtetele väljakutse ning sageli peavad ettevõtted lähtuma avalikult kättesaadavatest materjalidest, nagu näiteks tarnijate kodulehed (näiteks 13.03.2025 EL nõukogu parema õigusloome töögrupis tõi Business Europe esindaja välja, et kuna väärtusahelad on globaalsed, on ka suurtel ettevõtjatel aruandluse esitamine keeruline ja tarnijatel tekib võimalus oma positsiooni kuritarvitada ning EL ettevõtjaid survestada (teades, et mingit infot on neil kindlasti vaja)).

5.6. Eesti toetab hoolsuskohustuse täitmisel vähem kui 500 töötajaga äripartnerilt kogutava info mahu piiramist.

Selgitus: direktiivi lisatakse säte, mille kohaselt ei peaks hoolsuskohustuse täitmist kontrolliv ettevõtte vähem kui 500 töötajaga otseselt äripartnerilt küsima rohkem infot kui mahus, mis on sätestatud kestlikkuse aruandluse direktiivi 2022/2464 ([CSRD](#)) artiklis 29a. Kehtivas direktiivis ei ole äripartneritelt kogutava info ulatus selgelt piiratud. On tervitatav, et lihtsustamisetepanekuga seatakse piirang vähemalt väiksemate ettevõtete info esitamise kohustusele, kuid selgusetuks jääb, miks on andmete küsimise piirang seatud CSDDD puhul erinevalt (alla 500 töötajaga ettevõtted) võrreldes CSRD-ga (alla 1000 töötajaga ettevõtted).

5.7. Eesti toetab seda, et direktiiv ei reguleeri ärisuhte lõpetamise kohustust kui ettevõtte äripartner rikub hoolsuskohustust.

Selgitus: kehtiv CSDDD näeb ette nn viimase meetmena ärisuhte peatamise kohustuse, kui äripartneri tegevuses ilmneb tõsine kahjulik mõju ja seda ei ole õnnestunud ühegi muu meetmega kõrvaldada. Sellise kohustuse kaotamine võimaldab Komisjoni hinnangul vähendada halduskoormust olukorras, kus on teada, et äripartner oma kahjuliku mõju lõpuks maandab, sest siis saab jätta ärisuhte puutumata ja kaob vajadus hakata vahepealseks ajaks (kuni kahjuliku mõju kõrvaldamiseni) otsima alternatiivseid tarnijad. Siiski säilib ettevõtjale kohustus teha äripartneriga koostööd selles suunas, et äripartneri tegevusest kahjulik mõju kõrvaldada.

CSDDD-s pakutud muudatus on ajendatud mõistmisest, et ettevõtluses võib olla olukordi, kus tootmine ja tegevus sõltub suuresti kas ühe suure tarnija või väga spetsiifilise tarnija olemasolust ning koostöö lõpetamise kohustus selles olukorras võib halvata kogu äritegevuse, mis omakorda tekitab küsimuse meetme proportsionaalsusest. Seda enam, et niisugust olukorda mõjutab ka turg ise, ettevõtetel ei ole huvi pidevalt ja püsivalt hoida vastutustundetu ärimudeliga äripartnereid. Vastutustundlikud ettevõtted ei keskendu vaid finantsnäitajatele, vaid soovivad näidata oma keskkondlikku ja sotsiaalset mõju ehk jalajälge, mille ettevõtte oma tegevusega jätab, et olla atraktiivsem ka tarbijatele ja investoritele.

5.8. Eesti toetab huvirühmade mõiste kitsendamist nii, et huvirühmadena käsitletakse neid isikuid ja ühendusi, kelle õiguseid ja huve ettevõtte tegevus otseselt mõjutab. See aitab vältida vaidlusi kaasatute ringi määratlemise üle, mis kaudsete mõjude korral võib osutuda keeruliseks ja vaidluste korral kohtusüsteemi koormavaks.

Selgitus: Eesti toetab huvirühmade mõiste muutmist, kuivõrd see kitsendab mõneti nende isikute ringi, keda on ettevõtjad kohustatud kaasama oma protsesside ja hoolsuskohustuste meetmete väljatöötamisse. Huvigruppide mõiste kitsendamine ei tähenda, et oluline osa

huvigruppe jääks kaasamata, vaid kaasamiskohustus piirdub nendega, keda ettevõtte tegevus päriselt mõjutab. Mõjutatud huvigruppide mõiste kehtiva CSDDD sõnastuses on sedavõrd lai, et praktikas ei ole ettevõtjal võimalik veenduda, kas ta on hoolsuskohustuse nõuetekohaselt täitnud ja kaasanud kõik vajalikud huvigrupid. Kui mõni isik/huvigrupp leiab, et ta on jäetud hoolsuskohustust rikkudes kaasamata, siis ei oleks direktiivi põhjal tema kaasamise kohustust võimalik ka üheselt tuvastada. Hoolsuskohustuse rikkumise tuvastamine ning vaidluse jõudmine kohtusse koormaks põhjendamatult nii ettevõtteid, riigi järelevalveasutust kui ka õigussüsteemi, mis Eestis on tsiviilõiguslike vaidluste poolest juba praegu ülekoormatud.

5.9. Toetada ettevõtte perioodilise hindamise sageduse muutmist, mille kohaselt muutuks ettevõtte iga-aastane protsesside ja meetmete asjakohasuse hindamise kohustus iga viie aasta tagant täidetavaks kohustuseks.

Selgitus: hoolsuskohustuse täitmisega seotud protsesside ja meetmete asjakohasuse ja tõhususe hindamise perioodi pikendamine ühelt aastalt viiele on ettevõtete halduskoormuse vähendamise suhtes positiivne areng. Samas on sellel suurem mõju pigem hoolsuskohustusega ettevõtte väikestele ja keskmise suurusega äripartneritele, kes ei pea olema valmis igal aastal hoolsuskohustusega ettevõttele oma tegevuse kohta põhjalikke andmeid esitama. Hoolsuskohustusega ettevõtte enda jaoks ei pruugi viieaastane intervall tähendada, et ta vahepealsel ajal oma protsesse ja meetmeid üldse hindama ei pea. Leiame, et sarnaselt muudele riskihindamise protsessidele võikski sisuliselt olla otstarbekam siduda vastava hindamise teostamise vajadus näiteks oluliste muutustega ettevõtte tegevuste ahelas või ettevõtte enda tegevustes, mis ei pruugi olla perioodilised. Nii säiliks nõude sisuline mõte ja eesmärk.

5.10. Oleme seisukohal, et nii kliimamuutuste leevendamise üleminekukava vastuvõtmine kui ka selle täitmine peaks olema ettevõtetele vabatahtlik.

Selgitus: Euroopa Komisjoni lihtsustamise ettepaneku kohaselt jääks ettevõtetele CSDDD alusel kohustus kliimamuutuste leevendamise rakenduskava vastu võtta, kuid kaotatakse ära kohustus kava täita. See muudab küsitavaks üleminekukava vastuvõtmise kohustuse vajalikkuse tervikuna. Niisuguse olemusega muudatuse asemel võiks olla asjakohasem kaaluda kava vastuvõtmise ja täitmise vabatahtlikuks muutmist, sest:

- Ettevõtted peavad juba praegu järgima mitmeid siduvaid Euroopa Liidu ja siseriiklikke kliima- ja keskkonnanõudeid, näiteks heitkogustega kauplemise süsteemi (HKS), energiatõhususe regulatsioone, parima võimaliku tehnoloogia nõudeid ning teisi keskkonnaalaseid õigusakte. **Kohustusliku kliimakava lisamine nendele juba olemasolevatele nõuetele kujutaks endast sisuliselt topeltreguleerimist, mis suurendaks ettevõtete halduskoormust ja tekitaks õigusselgusetust.**
- Kui ettevõtte soovib siiski avalikult väita, et tema tegevus aitab kaasa kliimamuutuste leevendamisele või on kooskõlas Pariisi kliimaleppe 1,5 kraadi eesmärgiga, peab ta suutma seda usaldusväärselt tõendada. Selline tõendamine peaks toimuma juba olemasoleva kestlikkusaruandluse (CSRD) raames. See tagaks aruandluse kooskõla ja väldiks dubleerimist erinevate dokumentide vahel.
- **Kliimakava vabatahtlikkus ei tähenda selle tähtsuse vähenemist, vaid võimaldab suunata ressursse sinna, kus need on kõige olulisemad ja mõju kõige suurem.** Ettevõtted, kes soovivad näidata oma kliimavastutust ja strateegilist panust kliimaeesmärkide saavutamisse, saavad kliimakava kaudu oma tegevusi esile tuua ja neid investoritele, partneritele ning avalikkusele kommunikeerida. See loob väärtust ja tõstab usaldusväärsust, ilma et kõiki ettevõtteid võrdselt koormataks.

Peame siiski ka jätkuvalt oluliseks, et Euroopa Komisjon töötaks välja ühtsed reeglid üleminekukava koostamiseks, sest see annab ettevõtetele võimaluse vabatahtlikult üleminekukava ühtsetel alustel vastu võtta ja rakendada.

5.11. Eesti ei poolda rahaliste karistuste maksimaalse määra alampiiri (5% ettevõtte ülemaailmsest käibest) kaotamist direktiivi tekstist. Konkreetse määra asendamine Euroopa Komisjoni nn karistuse mõistmise juhistega (mille sisu ei ole praegu teada) jätab ebaselgeks, kuidas direktiivi nõuetekohaselt Eesti õigusse üle võtta ja see loob soodsa pinnase rikkumismenetluseks. Eesti ei poolda ka karistusõiguse killustamist ja karistuse mõistmise põhimõtete hägustamist, mida EL-tasandi karistuse mõistmise juhis paratamatult kaasa tooks.

Selgitus:

Sisuliselt näeb kehtiv CSDDD säte hetkel ette karistuse maksimaalse määra nn alampiiri. Selle 5%-lise alampiiri kaotamine sätestab tähendaks, et liikmesriigile jääb esialgse tekstiga võrreldes suurem otsustusruum maksimaalse karistusmäära kehtestamisel. Küll aga tuleb silmas pidada, et muudatusettepaneku järel tekkiv CSDDD artikli 27 lõike 4 sõnastus viitab tulevikus valmivale Euroopa Komisjoni nn karistuse määramise juhisele, mille sisu ei ole praegu teada. See jätab ebaselgeks, millise maksimumpiiri peab liikmesriik karistusele seadma, et see oleks direktiiviga kooskõlas. Niisugune olukord on väga soodne pinnas liikmesriigi suhtes rikkumismenetluse algatamiseks, kui Komisjon leiab, et direktiivi ei ole karistuse määra osas kohaselt üle võetud.

Teine probleem maksimaalse karistusmäära alampiiri asendamisel tulevikus valmiva juhisega on see, et juhised saab olema Komisjoni nn nägemus karistusmäärade kujundamisest, mida pole liikmesriikidega läbi arutatud samaväärselt nagu seda tehakse direktiivi kehtestamisele eelnevas protsessis. Niisugune tulevikus tekkiv teadmata sisuga juhised (või isegi trahvitabel) võib hakata lõpuks piirama liikmesriigis diskretsiooniõigust karistuste määramisel ja piirata ka kohtuniku võimalusi karistuste mõistmisel.

Leiame, et ettevõtte käibest arvatav 5%-line karistuse ülempiiri alammäär on eelistatum lahendus kui Euroopa Komisjoni koostatav teadmata sisuga juhised, mis võib osutuda sedavõrd spetsiifiliseks, et Eesti seda oma karistusõigusesse üle võtta ei saagi. Eesti on ka seisukohal, et karistuse mõistmise sätted pigem ei peaks tulenema kuskilt EL õigusaktidest, sest selline lahendus tooks kaasa karistusõiguse senisest suurema killustumise ja märkimisväärse õigusselgusetuse.

5.12. Eesti toetab ettepanekut jätta direktiivi sätete seast välja ettevõtte tsiviilvastutust sätestav norm, mis näeb ette EL tasandi erisätte kahjude hüvitamiseks hoolsuskohustuse rikkumise korral. Eesti on algusest peale olnud vastu tsiviilvastutuse sätete lisamisele direktiivi, millega seatava hoolsuskohustuse sisu on tsiviilõigusliku vastutuse kohaldamiseks liialt ebamäärane. Lisaks on liikmesriikide, sh Eesti õiguses juba ette nähtud deliktilise vastutuse reeglid olulisemate õigushüvede kaitseks ja tsiviilvastutuse eriregulatsioon killustaks liikmesriikide õigussüsteemi terviklikkust.

Selgitus: Komisjon on teinud ettepaneku eemaldada CSDDD sätete hulgast tsiviilõiguslik eriregulatsioon (artikkel 29 (1)), mis sätestaks ettevõtte vastutuse hoolsuskohustuse rikkumise korral. Selle asemel on tehtud ettepanek piirduda sättega, mille kohaselt peaks ettevõtte hoolsuskohustuse rikkumise korral vastutama liikmesriigis kehtiva tsiviilõigusliku regulatsiooni alusel kahju eest, mille ta on CSDDD-ga kehtestatud hoolsuskohustuse rikkumise

tõttu tekitanud füüsilisele või juriidilisele isikule. Seejuures on sedastatud, et kahjude täielik kompenseerimine ei tohi kujuneda karistusliku mõjuga ülekompenseerimiseks.

Oluline on arvestada, et kõikides EL liikmesriikides on kehtestatud deliktilise vastutuse reeglid olulisemate õigushüvede kaitseks. Selles osas on välja kujunenud kindel terviklik süsteem, üldised põhimõtteid ja praktika, mh selle kohta, milline kahju, millises ulatuses ja milliste isikute eest kuulub hüvitamisele. CSDDDd eraldi tsiviilõigusliku vastutuse kehtestamine tähendab sisuliselt veel ühe EL eriregulatsiooni kehtestamist ühe kitsa eesmärgi tarbeks (äriühingu kestlikkusalasest hoolsuskohustuse rikkumine). Pidades silmas liikmesriikides olemasolevaid tsiviilvastutuse reegleid, puudub sellise täiendava eriregulatsiooni järele CSDDD-s vajadus. Eesti ei toeta EL tasandil valdkondlike eriregulatsioonide loomist, kuna see killustab tarbetult liikmesriikide tasandil juba toimivat õigussüsteemi.

Tuleb ka arvestada, et Komisjoni muudatusettepanek ei kaota CSDDD tekstist sätteid, millega direktiiv sekkub liikmesriikide tsiviilkohtumenetluse õigusesse. Positiivne on Eesti jaoks see, et lihtsustamise raames eemaldataks direktiivist CSDDD-teemaliste kollektiivhagide esitamise võimalus, mis oleks Eesti jaoks lisanud veel ühe täiendava probleemi direktiivi rakendamisel. Siiski jäävad CSDDD-sse alles mõned nõuded, mille täitmiseks võib olla vajalik muuta Eesti siseriiklikku tsiviilkohtumenetluse seadustikku. Näiteks tuleb tagada, et CSDDD alusel esitatava kahjunõude aegumistähtaeg ei oleks lühem kui viis aastat ning selle kulgemine ei algaks enne kui lisaks kahju tekitavast tegevusest ja kahju tekkimisest teadasaamisele on kindlaks tehtud ka konkreetne hoolsuskohustuse rikkujat.

5.13. Eesti toetab finantsasutuste reguleerimise klausli eemaldamist direktiivist, mis kohustab Euroopa Komisjoni hindama finantsasutustele täiendavate hoolsuskohustuse nõuete seadmise võimalusi ja nende mõju. Peame ennatlikuks hakata finantssektorile esitatavaid nõudeid laiendama, ilma et juba direktiivis ette nähtud nõuded oleks ennast praktikas eelnevalt õigustanud.

Selgitus: Eesti toetab Komisjoni ettepanekut eemaldada CSDDD tekstist klausel, mis kohustab Euroopa Komisjon enne juulit 2026 esitama aruande vajaduse kohta kehtestada täiendavad hoolsuskohustuse nõuded finantsettevõtjatele (artikkel 36 (1)). Konkreetse tähtajaga klausli eemaldamine ei välista Komisjoni õigust vajadusel täiendava regulatsiooni ettepanek teha, kuid CSDDDst kaob otsene tähtajaline kohustus selleks.

Finantssektorile kestlikkusalasest hoolsuskohustuse laiendamine oli üks vastuolulisemaid teemasid kogu CSDDD menetlemise kestel ja püsis problemaatilisena kuni CSDDD vastuvõtmiseni. Muudatusettepanekuga seotud klausli lisamine CSDDD teksti oli üks kompromisslahendustest, mida rakendati eesmärgiga saada direktiivi vastuvõtmiseks vajalike liikmesriikide heakskiit. Finantsasutustele kestlikkusalasest hoolsuskohustuse rakendamises on tehtud erisusi, lähtuvalt asjaolust, et finantssektoris tegutsevatele erineva olemusega ärimudelitele ei ole hoolsuskohustus lõpuni rakendatav nii nagu teiste sektorite ettevõtete tegevusele. Rohkete erisuste tõttu on finantsasutustele kohalduva regulatsiooni sisu jäänud küsitavaks ja kohati arusaamatuks ka sektorit tundvatele ekspertidele. Eelnevat silmas pidades puudub Eestil põhjus muudatusettepanekule vastu seista.

6. Arvamuse saamine ning seisukohtade kooskõlastamine

Justiitsministeerium on seisukohtade ettevalmistamisel küsinud sisendit Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumilt, Rahandusministeeriumilt, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumilt, Kliimaministeeriumilt, Välisministeeriumilt ja Sotsiaalministeeriumilt.

Direktiivi eelnõu saadeti arvamuse saamiseks ka järgnevatele asutustele ja organisatsioonidele:

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Eesti Pangaliit, Eesti Masinatööstuse Liit, Eesti Keemiatööstuse Liit, Toiduliit, Eesti Ehitusmaterjalide Tootjate Liit, Eesti Betooniühing, Eesti Plastitööstuse Liit, Eesti Mööblitootjate Liit, Eesti Rõiva- ja Tekstiililiit, Eesti Kaitsetööstus, Eesti Tööandjate Keskliit, Eesti Advokatuur, MTÜ Eesti Roheline Liikumine, MTÜ Vastutustundliku Ettevõtluse Foorum, Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus, MTÜ Arengukoostöö Ümarlaud (AKÜ), Eesti Keskkonnajuhtimise Assotsiatsioon, Teenusmajanduse koda, Eesti Ametiühingute Keskliit, Bolt Technology OÜ, MAXIMA Eesti OÜ, Selver AS, Rimi Eesti Food AS, Luminor Bank AS, Enefit Power AS, Swedbank AS, AS SEB Pank, AS Tallink Grupp, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Rahandusministeerium, Kliimaministeerium, Sotsiaalministeerium, Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, Välisministeerium.

Saabunud sisendid on esitatud kaasamise tabelis (lisa 1).